

ROGER VITRAC

VICTOR
OF
DE KINDEREN
AAN
DE MACHT

De Nieuwe Toneelbibliotheek,

Tekst #420

© 1928, Roger Vitrac

Oorspronkelijke titel: *Victor ou les enfants*

au pouvoir

© 2017, Dood Paard

victor

of de kinderen aan de macht

Personen

Victor *negen jaar*

Charles Paumelle *zijn vader*

Emilie Paumelle *zijn moeder*

Lili *dienstmeisje*

Esther *zes jaar*

Antoine Magneau *haar vader*

Thérèse Magneau *haar moeder*

Maria *hun dienstmeisje*

Generaal Etienne Lonségur

Ida Mortemart

Een Grande Dame

Dokter

*Het stuk speelt in het huis van het gezin Paumelle in Parijs,
op 12 september 1909
van acht uur 's avonds tot middernacht.*

De Nieuwe Toneelbibliotheek,

Tekst #420

© 1928, Roger Vitrac

Oorspronkelijke titel: *Victor ou les enfants*

au pouvoir

© 2017, Dood Paard

victor

of de kinderen aan de macht

eerste bedrijf

De eetkamer

Lili dekt de tafel; Victor loopt haar achterna.

victor ...En gezegend is de vrucht van uw bloot.
lili Zo is het niet; de vrucht van uw schoot, moet je zeggen.
victor Dat kan wel, maar zo is het beeldender.
lili Hou op, Victor! Ik heb genoeg van je geklets. Je laat me
allemaal smerigheid zeggen.
victor Omdat je een ouwe smeerlap bent.
lili Je moeder...
victor ...die is heel goed.
lili Als je moeder je eens hoorde...
victor Ik zeg dat ze goed is. Ach, ach! wat is die goed! Een
hele, hele goeie!
lili Heb ik iets grappigs gezegd?
victor Hoe zit 't, mag ik niet meer van mijn moeder
houden?

lili Victor!

victor Lili!

lili Victor, je bent vandaag negen jaar geworden. Je bent bijna kind af.

victor Dus volgend jaar ben ik een man?

Zeg, schatje van me?

lili Gedraag je dus zoals 't hoort.

victor ...En dan kan ik je dus, zoals 't hoort, behandelen als de slet die je bent...

Ze slaat hem.

victor *gaat door* ...tenzij je voor mij niet hetzelfde wilt doen...

Ze slaat hem weer.

victor *hetzelfde* ...als wat je voor anderen doet.

Ze slaat hem nog eens.

lili Snotaap!

victor Durf eens te zeggen dat je niet met mijn vader geslapen hebt!

lili Maak dat je wegkomt of ik wurg je!

victor Hè, liefje van me? Hoe is het met de ouweheer van de ouweheer?

lili Een leeftijd zonder genade!

victor Jij hebt driemaal die leeftijd, Lili...

lili Hou je mond, hou alsjeblieft je mond!

victor *pakt een glas van tafel* Zie je dit glas, Lili?

lili Ja, wat is daarmee?

victor Dit is een glas van zuiver Baccarat-kristal. Dat weet ongeveer de hele wereld. Mijn moeder zeurt erover bij elke gelegenheid. Het is een uniek glas, want het maakt deel uit van een servies waarvan er maar één bestaat. Dat betekent dus dat dit glas erg veel geld waard is. Daar had ik mee moeten beginnen. Luister nu goed. Ik ben negen jaar. Tot nu toe ben ik een modelkind geweest. Vader houdt niet op erover te drammen: het is een modelkind, o, wat zijn we tevreden over hem, o, wat verdient hij het toch dat we goed voor hem zijn, en o wat brengen we graag dag in dag uit offers voor hem. En moeder maakt het nog mooier: haar laatste druppel bloed heeft ze voor me over, maar omdat dat bloed toch in de familie blijft en zulk nobel bloed zich nooit verloochent, houd daar even rekening mee, is mijn gedrag tot op de dag van vandaag onberispelijk geweest. Misschien heb ik weleens gekeken hoe ver ik kon pissen...

lili Oh!

victor ...omdat de anderen dat ook deden, maar ik heb daarentegen nog nooit mijn vinger in het kontje van een klein meisje gestoken...

lili Hou je mond monster.

victor ...zoals Lucien Paradis. Als hij durft, biecht hij het op, als hij negen jaar is. Maar ik stel er prijs op je op deze twaalfde september plechtig te verklaren dat ik geen jaar meer ga wachten om een man te worden, wat trouwens van geen enkele betekenis is, en dat ik heb besloten om gewoon iets belangrijks te worden.

lili Hoor meneer eens.

victor Ja, iets belangrijks! Iets nieuws, godallemachtig!

lili Moet je hem horen.

victor Het kostbare kristal rust nog steeds in mijn broze hand. Welk van de twee zou brozer zijn?

lili Victor! Je gaat het toch niet stuk gooien!

victor Als dit glas aan mijn hand ontglipt en in scherven uiteenvalt, verliest de familie Paumelle, waarvan ik de laatste afstammeling ben, drieduizend francs.

lili Hij gaat het stukgooien.

victor Maak je geen zorgen, ik gooi het niet stuk.

Hij zet het glas weer op zijn plaats.

victor Nee, ik spaar dit glas. Maar die grote pot gaat eraan.

Hij duwt een grote Sèvres-pot, die op een tafeltje staat,
omver. De pot valt op de grond, stuk. Zo, tienduizend
francs die ze van mijn erfenis kunnen aftrekken.

lili Hij is gek! Victor, je bent gek! Zo'n prachtige pot!

victor Zo'n prachtig ei. En ik heb het paard niet gezien.

Heb jij het paard gezien? *bootst de stem van een vader na,*
die een kinderstem imiteert Wat is dat, papa? *bootst het*
antwoord van de vader na Dat is een paardenei, hop-hop-
paardje heeft een groot eitjepeitje gelegd.

lili Hij respecteert niks! Denk je dat het hem spijt? Geen
haar op z'n hoofd. En als ik dan nog bedenk dat je het
expres hebt gedaan!

victor Ik? Wat heb ik nu weer gedaan?

lili Doe niet zo debiel. *doet hem na* Ik, wat heb ik nu weer
gedaan?

victor Lieve Lili, ik zal je vertellen wat je nu weer hebt
gedaan: je hebt zojuist een prachtig stuk Sèvres gebroken.

lili Wat! Durf je mij de schuld te geven van iets dat je zelf
hebt gedaan, expres en waar ik bij stond?

victor Ja.

lili Ik zeg dat jij het hebt gedaan.

victor Niemand zal je geloven.

lili Niemand zal me geloven?

victor Nee.

lili Waarom niet?

victor Let maar op...

lili Wil je me zeggen waarom niet?

victor Dat merk je wel.

lili Maar dat is verschrikkelijk! Het is ontzettend! Lieve kleine Victor, heb ik je ooit iets gedaan? Ben ik niet altijd lief voor je geweest, heb ik je niet altijd de hand boven het hoofd gehouden...

victor Je hebt me nog nooit je hand boven mijn hoofd gehouden.

lili Lieve hemel! Wat heeft hij? Wat is er met je?

victor Ik ben negen jaar. Ik heb een vader, een moeder en een meid. Ik heb een motorbootje dat op benzine loopt en dat wegvaart en weer naar zijn vertrekpunt terugkeert, als het twee keer met zijn kanon heeft geschoten. Ik heb een eigen tandenborstel met een blauwe steel. Die van mijn vader heeft een witte steel en die van mijn moeder een rode. Ik heb een brandweerhelm met toebehoren, zoals: een medaille voor heldhaftig gedrag, een lakleren gordel en een

enterbijn. Ik heb honger. Ik heb een schone neus. Mijn ogen zijn weerloos en mijn handen werkeloos, want ik ben te klein. Ik heb een spaarbankboekje, waarop oom Octave op de dag dat ik werd gedoopt vijf francs heeft gestort, wat hem, met de kosten van het boekje plus zegel op zeven francs kwam te staan. Toen ik vier was heb ik de mazelen gehad, maar dankzij de thermometer van dokter Ribiore ben ik er niet aan onderdoor gegaan. Ik heb nu geen enkele ziekte onder de leden. Ik heb goede ogen en een helder oordeel en aan deze gesteldheden heb ik het te danken dat ik jou, zonder dat je daartoe enig motief had, een betreuenswaardige handeling heb zien verrichten. De familie zal een en ander op de juiste waarde weten te schatten.

lili huilerig Dat mag je niet doen. Dat is niet goed. Als je een hart hebt, zeg je dat het jouw schuld is. Dat zouden alle lieve jongetjes doen.

victor Ik ben geen jongetje en ik zeg niet dat het mijn schuld is, want jij hebt die oude pot gebroken.

lili Dat zullen we dan nog weleens zien!

victor Is dat een bedreiging? Pas op, Lili, of ik smijt de andere ook stuk.

lili *in tranen* Wat vreselijk! Het was zo'n lief, zoet kind;
wat is er met hem gebeurd? Met wie gaat hij om?

victor Je kan het niet begrijpen. Je kan het niet begrijpen
want je bent dom, stom en slecht. Ik sta hier niet iets te
verzinnen. Zodra moeder die scherven ziet liggen, zal ze er
automatisch jou de schuld van geven, en ik weet bijna
zeker dat je zo laf bent om haar je excuses aan te bieden,
alsof het kleinste weerwoord niet duizendmaal meer waard
zou zijn dan dat dikke paardenei.

lili Nou wil ie dat ik z'n moeder beledig! *barst in huilen uit*
Ik begrijp het niet meer. Ik begrijp er niets van.

victor Dat komt wel. Hoewel ik het ei in kwestie niet heb
gebroken...

lili Oh! ...

victor ...zou ik natuurlijk kunnen zeggen dat ik het wel heb
gedaan. Met het grootste genoegen zelfs, maar niemand zou
me geloven.

lili Wat?

victor Niemand zou me geloven, omdat ik in m'n hele
leven nog nooit iets heb stuk gemaakt. Geen piano, geen
zuigfles. Terwijl jij al de pendule op je kerfstok hebt, de
theepot, de likeurkaraf en ga zo maar door. Als ik zeg dat

het mijn schuld is, wat denk je dat vader zegt? ‘Ach, die lieve jongen, hij doet het voor Lili.’ En moeder: ‘Victor, het is heel goed van je wat je daar doet. Lili, je bent ontslagen.’ Omdat er bezoek is, zullen ze je verder niet uitschelden. Jij hebt die pot gebroken, ik kan er niets aan doen. Helemaal niets. Omdat ik nooit iets verkeerd doe kan ik hem niet hebben gebroken.

lili Toch is hij stuk.

victor Ja, dat had je niet moeten doen.

stilte

Ik zou natuurlijk kunnen zeggen dat het paard het heeft gedaan...

lili Het paard?

victor Ja, het paard dat uit dat ei had moeten kruipen. Als ik drie jaar was zou ik het zeggen, maar ik ben negen, en ik ben verschrikkelijk intelligent.

lili Was het glas maar stuk gegaan.

victor Ik ben verschrikkelijk intelligent. *komt dichterbij*
Lili en doet zijn vaders stem na Huil niet, Lili, niet huilen,
lief klein meisje.

lili Victor, wat heb je opeens?

victor *hetzelfde* Alsjeblieft, niet huilen. Mevrouw wil je ontslaan, maar mevrouw heeft hier niets te zeggen. Ik ben de baas hier. Bovendien: mevrouw aanbidt me, minder dan ik jou aanbid overigens. Ik zal voor je pleiten en geloof maar dat ik mijn zin krijg. Ik zweer het je. Lieve Lili.

Hij kust haar.

Ik laat je niet in de steek. Vertrouw op me, en dan kom ik je het goede nieuws morgenochtend vroeg zelf in je kamertje brengen. Lief lammetje van me! Mooi sterretje! Roos van David! Herderinnetje!

*Hij springt op en begint, met geheven armen,
uit alle macht te schreeuwen.*

Bidt voor ons, bidt voor ons!

Dan barst hij in luid lachen uit.

lili *praat woedend in zichzelf* Nee, nee, nee.

Ik ga weg, ik ga weg. Ik ga meteen weg. Victor is gek geworden. Dat noem ik geen kind meer.

victor Er zijn geen kinderen meer. Er zijn nooit kinderen geweest.

lili Rothuis! Ik ga hier weg. Nu wil ik weg.

Ik wil weg en ik ga weg. En hij is pas negen. Dat belooft wat!

victor Ik kom mijn beloften altijd na, wees niet ongerust.

Blijf.

lili Nee.

victor *als tevoren* Je blijft. Natuurlijk blijf je, lief Lilietje.

Hemels wezentje. Poezenvelletje. Manestraaltje, je blijft...

lili Goed, dan blijf ik! Je wil me pesten, rotjongen! Dat vind je leuk, hè? Goed, ik blijf, maar ik zet het je betaald!

victor *kust haar lief* Kom, ik zal je heus niets doen, Lili, je krijgt nergens last van, dat beloof ik je... Want ik ben verschrikkelijk intelligent. Jammer dat jij dat het eerst hebt moeten merken.

Lili gaat huilend weg. Victor gaat zitten, laat zijn hoofd in zijn handen rusten en blijft gedurende enkele ogenblikken zwijgen.

victor Verschrikkelijk... intelligent.

stilte

Esther komt binnen.

esther Dag, Victor. Hartelijk gefeliciteerd met je verjaardag.

Ze kust hem.

victor Ah, ben jij het, Esther, dag.

stilte

Bedankt.

esther Niets te danken.

victor Niets te danken? Waarom zeg je het dan?

esther Dat is een beleefdheidsterm, 'niets te danken'.

victor Wij zeggen altijd: 'Het was me een waar genoegen'.

esther Dat is langer.

victor Luister Esther, bemoei je niet met me. Laat me met rust. Ga met je poppen spelen. Zoen je poezen, bemin je naaste als jezelf en wees een braaf meisje dat straks een trouwe echtgenote en een goede moeder wordt.

esther O, gemenerd, je houdt niet meer van me!

victor Je begrijpt het niet. Je kunt het niet begrijpen. Je bent net als Lili. Lili heeft daarnet die pot uit haar handen laten vallen. En ze zal haar ontslag wel krijgen want ze is van plan om er mij de schuld van te geven.

esther En is het niet jouw schuld?

victor Natuurlijk niet. Als ik het gedaan had, zou ik er toch niet over praten.

esther Nee, natuurlijk niet.

stilte

Arme Lili!

victor Laten we erover ophouden. Moet je horen, Esther, ik moet je iets moois vertellen.

esther Ha fijn! Vertel op.

victor Je kent Pierre Dussène toch? Jawel, je kent hem, die altijd met die grote zweep loopt en slangen verzamelt. Nou, gisteravond ben ik met hem de stad in geweest.

esther Gisteravond? Zonder Lili?

victor Nee, met Lili; maar we hebben haar net zolang met stenen bekogeld tot ze wegging. Die houdt haar mond wel. Ik heb haar in mijn macht. Ze wachtte op ons bij haar zuster terwijl wij naar het theater gingen, onder de hallen.

esther Wat bof jij toch, Victor!

victor Stil! ... Het was geweldig. Er hing een rood gordijn met veel vlinders erop en voor dat gordijn wierp een man met zijn gezicht vol veren zich voor de voeten van een vrouw op een paard, die een groot kruis vasthield.

esther Echt waar?

victor En hij zong

Of je me bemint

Of je me niet bemint

Laat me koud, mooi kind

Of je me bemint

Of je me niet bemint

Als ik je maar lekker vind.

esther Wat prachtig.

De Nieuwe Toneelbibliotheek,

Tekst #420

© 1928, Roger Vitrac

Oorspronkelijke titel: *Victor ou les enfants*

au pouvoir

© 2017, Dood Paard

victor

of de kinderen aan de macht

Victor of de kinderen aan de macht ging in
deze bewerking van Dood Paard in première
op 27 oktober 2017 in theater Frascati in Amsterdam.

Gespeeld door Gillis Biesheuvel, Kevin Klein, Janneke
Remmers, Manja Topper, Louis van
der Waal en Linda Zijl

www.doodpaard.nl

Er is getracht alle rechthebbenden van de tekst te achterhalen en hen toestemming te vragen. Mochten we desondanks toch personen vergeten zijn, dan verzoeken we hen met ons contact op te nemen.

Roger Vitrac (1899-1952) was een Frans surrealistisch toneelschrijver en dichter.

Tijdens zijn jongere jaren werd hij beïnvloed door het symbolisme en het werk van Comte de Lautréamont en Alfred Jarry, en hij ontwikkelde een voorliefde voor theater en de dichtkunst. Vitrac sloot zich in de vroege jaren twintig aan bij de surrealistische beweging en droeg bij aan de eerste uitgaven van het tijdschrift *La Révolution Surréaliste*. Nadat hij zich langzamerhand losgemaakt had van deze beweging stichtte hij samen met Antonin Artaud in 1926 het Théâtre Alfred-Jarry waar hij absurdistisch toneelwerk voor schreef. Hij werkte vanaf 1931 ook als journalist en schreef toneelstukken, die vaak het midden hielden tussen Théâtre de boulevard en intieme tragedies. Na zijn dood werd Vitrac pas echt bekend, toen Jean Anouilh in 1962 *Victor, of Macht aan de Kinderen* opvoerde.

Toneelwerk

De Nieuwe Toneelbibliotheek,

Tekst #420

© 1928, Roger Vitrac

Oorspronkelijke titel: *Victor ou les enfants*

au pouvoir

© 2017, Dood Paard

victor

of de kinderen aan de macht

Le Condamné – hoorspel – 1951
Le Sabre de mon père – 1951
La Croisière oubliée – hoorspel – 1949
Le Loup-Garou – 1940
Médor – 1939
Les Demoiselles du Large – 1938
La Bagarre – 1938
Le Camelot – 1936
L'Éphémère – 1930
Le Coup de Trafalgar – 1929
Victor ou les enfants au pouvoir – *Victor of de kinderen aan de
macht* – 1928
Les Mystères de l'Amour – *De geheimen van de liefde* – 1927
Poison – 1922
Entrée libre – 1922
Mademoiselle Piège – 1922
Le Peintre – 1922